

BEDRIJF HUIITEMA intensieve melkvee- houderij, Witmarsum

GLB-tour

Het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid gaat veranderen. Boeren krijgen vanaf 2013 geen geld meer op basis van historische rechten, maar op basis van geleverde maatschappelijke diensten. Het is een vaak abstracte discussie waarin in algemene zin wordt gesproken over maatschappelijke waarden en diensten en over de concurrentiekracht van de landbouw. Daarom is het goed om eens een keer aan de andere kant te beginnen. Een deskundigenpanel is op zes bedrijfsbezoeken geweest. Op de zes bedrijven besprak het panel hoe een wijziging in het GLB er op dat ene bedrijf uit zou kunnen gaan zien. Hoe groot is de huidige afhankelijkheid van de

subsidies, welke diensten of waarden worden beloofd, welke bedrijfsactiviteiten vallen onder maatschappelijk verantwoord ondernemen, welke activiteiten vallen onder de kop innovatie en op welke wijze moet de boer/boerin de bedrijfsvoering aanpassen om in de toekomst overeind te blijven? Leidraad voor de gesprekken waren de BIN-cijfers over de gemiddelde bedrijfsresultaten van vergelijkbare bedrijven.

De 'GLB-tour' is een initiatief van Netwerk Platteland, Stichting Natuur en Milieu, LTO Noord en is gefinancierd door het Ministerie van LNV (thans EL&I).

Het bedrijf van Gerard Huiteema is ontstaan toen twee broers, die eerst samen in een maatschap zaten, elk voor zichzelf zijn begonnen. De twee verkochten de boerderij en de twee broers startten elk hun eigen bedrijf op. Het is een melkveehouderij met 75-80 koeien, 40 stuks jongvee en 36 hectare grond, waarvan 30 hectare gras en 6 hectare maïs. 26 hectare grasland ligt achter het eigen bedrijf. En er wordt nog wat natuurgebied bij gepacht van Staatsbosbeheer omdat daar nog melkquotum op zat en vanwege de mestruimte.

Huiteema:

“De bedoeling naar de toekomst toe is dat we verder gaan uitbreiden. Als de melkquotering verdwijnt, zullen we flink uitbreiden in aantal koeien.”

“ Niet in grond want die is hier erg schaars. Wel zal ik op de een of andere manier grond moeten zien te verwerven voor de afzet van mest. Voer zullen we dan meer moeten gaan aankopen want nu nog hebben we de maïs en het gras zelf. Het jongvee stoten we langzamerhand af. Ik denk dat het rendabeler is om aan te kopen en de ruimte en aandacht niet aan het jongvee te geven. Dat is een overweging die elke ondernemer voor zichzelf moet maken, bij mij valt de afweging op deze manier uit.

Ik heb twee zonen die tot op heden de ambitie hebben om het bedrijf over te nemen. Naar de toekomst toe is dat ook zeker een overweging om het bedrijf uit te breiden maar ik zeg ook tegen de zoons dat ze ook eerst maar eens elders moeten kijken want boeren is geen vetpot, dat moeten ze zich goed realiseren. Bovendien is het ook wel eens fijn om voor een paar jaar, heel overzichtelijk alleen met je eigen vrouw het bedrijf te runnen.

De Europese toeslagen maken een belangrijk deel uit van het inkomen hier. Toen ik het bedrijf over kocht, zat er een man met schapen en die ontving ooi-premie en hij verbouwde tarwe. Dat zijn de historische rechten die je dan hebt. En dan de melkquota er bij, zo zijn hier de toeslagen opgebouwd. Ik ontvang nu ongeveer 800 euro per hectare. Met een flat rate zal dat dus flink minder worden. Voor mijn bedrijf zal het ongeveer 15000 euro minder worden. Dat zal ik moeten opvangen door deels schaalvergroting – dus meer melk van dezelfde hoeveelheid grond produceren -, of iets met dierenwelzijn, zoals waterbedden voor de koeien en eventueel weidegang. ”

KLOPPEN DE BIN-CIJFERS?

Deze zijn redelijk herkenbaar, alleen de veevoederkosten lijken wel erg hoog in deze cijfers. De verklaring daarvoor ontbreekt vooralsnog.

WAT ZOU EEN VERANDERING VAN HET GLB EN EEN FLAT RATE HIER BETEKENEN?

Een flat rate, zo menen de aanwezigen zou eigenlijk niet meer betekenen dan een 'bankensubsidie'. Een bedrag van 250 euro per hectare zal onmiddellijk in de grondprijs gaan zitten dus daar heb je als eigenaar niet veel aan. Hoe de verdere rechten in zijn werk gaan, is vooral een vraag waar men hier mee zit: blijven de toeslagrechten bestaan? Welke geldstromen komen er voor in de plaats? Er heerst wel degelijk angst dat het fors minder gaat worden. Van de andere kant, er gebeuren op bedrijven als dit ook wel zaken die je een maatschappelijke dienst kunt noemen zoals zaken op het gebied van dierenwelzijn. Dus wellicht is er nog een top-up op de flat rate te verdienen.

Schaalvergroting is voor bedrijven als dit een interessante optie om het bedrijf rendabel te houden onder een nieuw GLB: Schaalvergroting tot een niveau dat je het niet meer in je eentje aan kan. Maar toch zullen de echte megabedrijven hier niet komen. Externe arbeid is namelijk erg duur. Dat past ook niet bij deze melkveehouders. Schaalvergroting kan verder alleen als er ergens grond te koop is, en die is schaars. Grootste probleem daartoe lijkt het mestbeleid. Een strenger mestbeleid geeft minder speelruimte voor het bemesten van de weilanden, dus minder opbrengst, dus meer aanvoer van bijvoorbeeld soja van de andere kant van de wereld. Wat vindt de samenleving daar van? Als wij weidegang toepassen in ruil voor wereldwijde transporten? Het GLB is dus zeker niet het enige probleem voor deze melkveehouders: ook milieu, mest en in zekere zin dus ook

Aanwezigen 10 november 2010

Agrifirm: A.J. Breeuwsma

Accountant: W. van Balen

Provincie Friesland: Truus Steenbruggen

Dienst Regelingen: Arie van der Greft

Dhr. J Ludema, melkveehouder

Dhr. C. van Balen melkveehouder

Netwerk Platteland: Rob Janmaat (gespreksleider)

Geert van Duinhoven (notulist)

LTO-Noord: Jasper van der Horst

Ministerie van EL&I: Anne Bruinsma

Stichting Natuur en Milieu: Jan Dirx

Locatie bedrijf Huitema (bron: Google Maps)

de maatschappelijke acceptatie van de sector zijn van groot belang. Overigens zit er wel enige ontwikkeling in de mestvergistingsstechnieken, maar nog onvoldoende om echt als oplossing van het probleem gezien te worden.

WAT ZIJN DE PERSPECTIEVEN VOOR DE MELKVEEHOUDERS HIER IN DE REGIO ALS HET GAAT OM GROENBLAUWE DIENSTEN?

Akkerranden bieden hier geen perspectief. Dat past niet bij de maïsackers. Of slootkantbeheer iets zou kunnen zijn hangt vooral af van de vergoedingen die er tegenover staan. De opbrengsten hier op de klei zijn vaak zo hoog dat een vergoeding daar nooit tegenop zal kunnen.

Rondleidingen op het bedrijf zouden een mogelijkheid kunnen zijn. Maar moet je dan entree vragen of juist niet? In ieder geval is het imago van de sector van belang en dus zouden we daar iets aan kunnen doen door de bedrijven meer toegankelijk te maken. Het is in zekere zin dus ook een maatschappelijke dienst om je bedrijf deels open te stellen.

Weidevogelbeheer zal hier niets worden: er zitten erg veel vossen en daarom doen we als sector in deze regio niets met weidevogelbeheer. Bovendien, het gebied is ook helemaal niet aangewezen als weidevogelzoekgebied. Datzelfde geldt voor ganzenopvang.

Het onderhoud of de aanleg van landschapselementen speelt hier niet zo, maar qua aankleding zou er misschien iets te doen zijn met de mooie gebouwen en de aankleding van de erven. Of wellicht met de terpen. Maar die zijn in feite al voldoende beschermd in de bestemmingsplannen, dus is het even de vraag of je dan nog van maatschappelijke diensten kunt spreken.

Dan zijn er misschien nog mogelijkheden voor blauwe diensten. Maar ook hier blijken de meeste diensten ofwel niet te pas-

sen bij de bedrijfsvoering, ofwel er is vanuit de maatschappij, in dit geval de provincie, geen vraag naar die diensten. Dus is er ook geen reden om daar boeren voor te gaan betalen. Want, zo benadrukt de provincie, ondernemers kunnen wel diensten aanbieden, maar daar moet dan ook een echte maatschappelijke vraag naar zijn. Zo is het opzetten van het waterpeil wel belangrijk op veen (maatregel tegen inklinking), maar niet hier op de klei. Of in combinatie met buffering van natuurgebieden. Ook dat is hier niet aan de orde.

Tenslotte biologische landbouw. Dat zou naar schatting een halvering van het inkomen betekenen, zo schat men hier in en dat is dus ook geen optie.

Blijft verder nog over maatregelen voor verdere verduurzaming voor bovenwettelijke prestaties. Dus dan krijg je als ondernemer betaald voor extra eisen op het gebied van bijvoorbeeld milieu. Gevaar is wel dat je dan als sector 'je eigen graf graaft' want op een gegeven moment zal de subsidie wegvallen maar worden de eisen gewoon wettelijk. Maar cross compliance is op zich prima als het maar niet met te veel administratie gepaard gaat en de controle te veel wordt.

Tenslotte komt nog energieopwekking ter sprake. Het is een perfect gebied voor windmolens en op de daken van de schuren zouden heel goed zonnepanelen geplaatst kunnen worden. Regelgeving houdt dat vooralsnog echter tegen. Sterker nog, de provincie is al bezig met het saneren van het aantal windmolens. Wel zou het mogelijk blijven om kleine windmolens per bedrijf te plaatsen.

BIN-gegevens: samenvattend overzicht van resultaten gemiddelde melkveebedrijven (2008/9 voorlopig)

Jaar		2005	2006	2007	2008	2009	
Aantal bedrijven		20.800	19.520	18.760	18.470	18.240	
Opp cultuurgrond	ha	42,4	45,1	45,9	47,6	48,3	
	w.v. grasland	ha	31,7	35,3	35,9	36,5	
	eigendom	%	62	62	62	62	
	erfpacht	%	4	3	4	3	
	pacht	%	34	36	34	35	
Aantal huishoudens		1,18	1,16	1,15	1,17		
Aantal ondernemers		1,76	1,77	1,73	1,74	1,74	
Inkomen en balans							
Inkomen uit bedrijf	€	52.200	54.000	79.700	58.800	-8.500	
Totaal EU-betalingen	€	16.470	23.970	24.270	24.770		
EU-betalingen als % van ink. uit bedrijf	%	31,5	44,4	30,5	42,2		
Totaal inkomen	€	67.400	73.000	94.000	71.000	7.200	
Vreemd vermogen	€	872.000	866.900	858.600	946.600		
Eigen vermogen	€	1.595.500	1.532.500	1.523.500	1.632.800		
Solvabiliteit	%	74	71	69	69		
Opbrengsten, kosten en afschrijvingen							
Totaal opbrengsten (incl. subsidies)	€	212.900	234.400	283.100	298.200	239.600	
	w.v. melk en zuivelproducten	€	156.100	165.500	205.400	222.300	
	w.v. omzet en aanwas rundveehouderij	€	17.100	18.500	17.500	17.800	
	w.v. overige opbrengsten ¹¹	€	12.000	13.000	22.300	17.000	
Totaal betaalde kosten en afschrijvingen	€	161.200	182.200	204.700	241.600	250.300	
	w.v. veevoer	€	31.900	37.500	45.600	60.200	
	w.v. meststoffen	€	5.400	5.500	5.700	7.900	
	w.v. betaalde pacht	€	5.900	6.800	7.400	7.800	
	w.v. afschr. gebouwen	€	11.300	12.000	12.600	13.300	
	w.v. afschrijving machines en installaties	€	13.400	15.100	16.100	19.200	
	w.v. brandstoffen	€	4.700	5.400	5.500	6.800	
	w.v. onderhoud	€	13.600	14.400	15.600	18.000	
	w.v. werk door derden	€	11.900	12.000	13.400	15.100	15.300
	w.v. financieringslasten	€	19.600	22.900	28.000	33.500	33.700
	w.v. algemene kosten	€	10.900	12.100	12.800	13.100	13.800
¹¹ Onder andere de beheersvergoedingen, loonwerk, opbrengsten verkochte energie, recreatie e.d.							